अध्याय 4: प्रणम्यो देशभक्तोऽयं गोपबन्धुर्महामनाः

विषय-सूची

8 प्रश्नावली · 28 प्रश्न

प्रश्नावली 1	अधोलिखितानां प्रश्नानाम् एकपदेन उत्तरं लिखत-	5 प्रश्न
प्रश्नावली 2	एकवाक्येन उत्तरं लिखत-	5 प्रश्न
प्रश्नावली 3	कोष्ठके दत्तानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत- (सेवाम्, सुस्वादूनि, सहायताम्, स्वदेशवस्त्राणि, अन्यतमः)	5 प्रश्न
प्रश्नावली 4	चित्रं दृष्ट्वा पञ्च वाक्यानि रचयत- (चिकित्सालय-चित्रम्)	1 प्रश्न
प्रश्नावली 5	समुचितेन पदेन श्लोकं पूरयत-	5 प्रश्न
प्रश्नावली 6	उदाहरणानुसारं क्रियापदं स्त्रीलिङ्गे परिवर्तयत- (यथा- गतवान् – गतवती)	5 प्रश्न
प्रश्नावली 7	समुचितेन पदेन सह स्तम्भौ मेलयत-	1 प्रश्न
प्रश्नावली 8	घटनाक्रमेण वाक्यानि पुनः लिखत-	1 प्रश्न

प्रश्नावली 1 — अधोलिखितानां प्रश्नानाम् एकपदेन उत्तरं लिखत-

प्रश्न 1

(क) समाज-दिनपत्रिकायाः प्रतिष्ठाता कः ?

हल

समाज-दिनपत्रिकायाः प्रतिष्ठाता गोपबन्धुः आसीत्।

उत्तर: गोपबन्धुः

प्रश्न 2

(ख) गोपबन्धुः कस्मै स्वभोजनं दत्तवान् ?

हल

गोपबन्धुः भिक्षुकाय स्वभोजनं दत्तवान्।

उत्तर: भिक्षुकाय

प्रश्न 3

(ग) मरणासन्नः कः आसीत्?

हल

मरणासन्नः गोपबन्धोः पुत्रः आसीत्।

उत्तर: पुत्रः

प्रश्न 4

(घ) गोपबन्धुः केन उपाधिना सम्मानितः अभवत्?

हल

गोपबन्धुः 'उत्कलमणि' इत्यनेन उपाधिना सम्मानितः अभवत्।

उत्तर: 'उत्कलमणि' इत्यनेन

प्रश्न 5

(ङ) गोपबन्धुः कति वर्षाणि कारावासं प्राप्तवान्?

हल

गोपबन्धुः वर्षद्वयम् (द्वे वर्षे) कारावासं प्राप्तवान्।

उत्तर: वर्षद्वयम्।

प्रश्नावली 2 — एकवाक्येन उत्तरं लिखत-

प्रश्न 1

(क) गोपबन्धुः किमर्थम् अश्रुपूर्णनयनः अभवत्?

हल

गोपबन्धुः भिक्षुकं दृष्ट्वा करुणया अश्रुपूर्णनयनः अभवत्।

उत्तर: गोपबन्धुः भिक्षुकं दृष्ट्वा अश्रुपूर्णनयनः अभवत्।

प्रश्न 2

(ख) कीदृशं पुत्रं विहाय गोपबन्धुः समाजसेवाम् अकरोत् ?

हल

मरणासन्नं पुत्रं विहाय गोपबन्धुः समाजसेवाम् अकरोत्।

उत्तर: मरणासन्नं पुत्रं विहाय गोपबन्धुः समाज-सेवाम् अकरोत्।

प्रश्न 3

(ग) गोपबन्धोः कृते उत्कलमणिः इति उपाधिः किमर्थं प्रदत्त:?

हल

गोपबन्धोः असीमत्यागाय उत्कलमणिः इति उपाधिः प्रदत्तः।

उत्तर: गोपबन्धोः कृते उत्कलमणिः इति उपाधिः तस्य असीम त्यागाय प्रदत्तः।

प्रश्न 4

(घ) गोपबन्धुः कुत्र जन्म लब्धवान् ?

हल

गोपबन्धुः उडीशाप्रान्तस्य पुरीजनपदस्य सुआण्डोग्रामे जन्म लब्धवान्।

उत्तर: गोपबन्धुः उडीशाप्रान्तस्य पुरीजनपदस्य सुआण्डोग्रामे जन्म लब्धवान्।

प्रश्न 5

(ङ) गोपबन्धुः सर्वदा केषाम् उपयोगं कृतवान्?

हल

गोपबन्धुः सर्वदा स्वदेशस्य वस्त्राणाम् उपयोगम् अकरोत्।

उत्तर: गोपबन्धुः सर्वदा स्वदेशस्य वस्त्राणाम् उपयोगम् अकरोत्।

प्रश्नावली 3 — कोष्ठके दत्तानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत- (सेवाम्, सुस्वादूनि, सहायताम्, स्वदेशवस्त्राणि, अन्यतमः)

प्रश्न 1

(क) गोपबन्धुः दरिद्राणां _____ अकरोत् ।

हल

रिक्तस्थाने 'सेवाम्' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: गोपबन्धुः दरिद्राणां सेवाम् अकरोत् ।

प्रश्न 2

(ख) गोपबन्धुः भिक्षुकाय _____ व्यञ्जनानि अयच्छत्।

हल

रिक्तस्थाने 'सुस्वादूनि' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: गोपबन्धुः भिक्षुकाय सुस्वादूनि व्यञ्जनानि अयच्छत्।

प्रश्न 3

(ग) गोपबन्धुः रोगिणां _____ अकरोत् ।

हल

रिक्तस्थाने 'सहायताम्' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: गोपबन्धुः रोगिणां सहायताम् अकरोत् ।

प्रश्न 4

(घ) गोपबन्धवे _____ रोचन्ते स्म ।

हल

रिक्तस्थाने 'स्वदेशवस्त्राणि' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: गोपबन्धवे स्वदेशवस्त्राणि रोचन्ते स्म ।

प्रश्न 5

(ङ) गोपबन्धुः अध्यापकेषु _____ आसीत् ।

हल

रिक्तस्थाने 'अन्यतमः' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: गोपबन्धुः अध्यापकेषु अन्यतमः आसीत् ।

प्रश्नावली 4 — चित्रं दृष्ट्वा पञ्च वाक्यानि रचयत- (चिकित्सालय-चित्रम्)

प्रश्न 1

चित्रं दृष्ट्वा पञ्च वाक्यानि रचयत- (क) _____ (ख) _____ (ग) _____ (घ) _____ (ङ) _____

हल

चित्रस्य आधारेण पञ्च वाक्यानि लिखनीयानि। यथा-

(क) एषः चिकित्सालयः अस्ति ।

(ख) अत्र अस्वस्थाः जनाः आगच्छन्ति।

(ग) एकः वृद्धः निजपुत्रं चिकित्सार्थं नयति ।

(घ) बालः ज्वरेण पीडितः अस्ति ।

(ङ) प्रकोष्ठे चिकित्सकः अस्ति ।

उत्तर: (क) एषः चिकित्सालयः अस्ति । (ख) अत्र अस्वस्थाः जनाः आगच्छन्ति। (ग) एकः वृद्धः निजपुत्रं चिकित्सार्थं नयति । (घ) बालः ज्वरेण पीडितः अस्ति । (ङ) प्रकोष्ठे चिकित्सकः अस्ति ।

प्रश्नावली 5 — समुचितेन पदेन श्लोकं पूरयत-

प्रश्न 1

(क) _____ मम लीयतां तनुः।

हल

रिक्तस्थाने 'स्वदेशभूमौ' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: स्वदेशभूमौ मम लीयतां तनुः ।

प्रश्न 2

(ख) उत्कलमणिरित्याख्यः प्रसिद्धो _____

हल

रिक्तस्थाने 'लोकसेवकः' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: उत्कलमणिरित्याख्यः प्रसिद्धो लोकसेवकः ।

प्रश्न 3

(ग) स्वदेशलोकास्तदनु _____ नु

हल

रिक्तस्थाने 'प्रयान्तु' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: स्वदेशलोकास्तदनु प्रयान्तु नु

प्रश्न 4

(घ) स्वराज्यमार्गे यदि _____

हल

रिक्तस्थाने 'गर्त्तमालिका' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: स्वराज्यमार्गे यदि गर्त्तमालिका,

प्रश्न 5

(ङ) _____ परिपूरितास्तु सा

हल

रिक्तस्थाने 'ममास्थिमांसैः' इति पदं योजनीयम्।

उत्तर: ममास्थिमांसैः परिपूरितास्तु सा

प्रश्नावली 6 — उदाहरणानुसारं क्रियापदं स्त्रीलिङ्गे परिवर्तयत- (यथा- गतवान् – गतवती)

प्रश्न 1

(क) प्राप्तवान् – _____

हल

पुल्लिङ्गे 'प्राप्तवान्', स्त्रीलिङ्गे 'प्राप्तवती'।

उत्तर: प्राप्तवती

प्रश्न 2

(ख) उपविष्टवान् – _____

हल

पुल्लिङ्गे 'उपविष्टवान्', स्त्रीलिङ्गे 'उपविष्टवती'।

उत्तर: उपविष्टवती

प्रश्न 3

(ग) भुक्तवान् – _____

हल

पुल्लिङ्गे 'भुक्तवान्', स्त्रीलिङ्गे 'भुक्तवती'।

उत्तर: भुक्तवती

प्रश्न 4

(घ) कृतवान् – _____

हल

पुल्लिङ्गे 'कृतवान्', स्त्रीलिङ्गे 'कृतवती'।

उत्तर: कृतवती

प्रश्न 5

(ङ) गृहीतवान् – _____

हल

पुल्लिङ्गे 'गृहीतवान्', स्त्रीलिङ्गे 'गृहीतवती'।

उत्तर: गृहीतवती

प्रश्नावली 7 — समुचितेन पदेन सह स्तम्भौ मेलयत-

प्रश्न 1

(क) स्तम्भे दत्तानां पदानां (१. समाज: २. ममास्थिमांसैः ३. उत्कलमणिः ४. आँ आँ ... इति ५. सुस्वादूनि) (ख) स्तम्भेन (दिनपत्रिका, परिपूरितास्तु, गोपबन्धुः, क्रन्दनध्वनिः, व्यञ्जनानि) सह मेलनं कुरुत।

हल

१. समाज: — दिनपत्रिका
२. ममास्थिमांसैः — परिपूरितास्तु
३. उत्कलमणिः — गोपबन्धुः
४. आँ आँ ... इति — क्रन्दनध्वनिः
५. सुस्वादूनि — व्यञ्जनानि

उत्तर: १. समाज: → दिनपत्रिका; २. ममास्थिमांसैः → परिपूरितास्तु; ३. उत्कलमणिः → गोपबन्धुः; ४. आँ आँ ... इति → क्रन्दनध्वनिः; ५. सुस्वादूनि → व्यञ्जनानि

प्रश्नावली 8 — घटनाक्रमेण वाक्यानि पुनः लिखत-

प्रश्न 1

घटनाक्रमेण वाक्यानि पुनः लिखत- (क) भिक्षुकञ्च तद्भोजितवान्। (ख) प्रफुल्लचन्द्रायः गोपबन्धुम् उत्कलमणिः इति उपाधिना सम्मानितवान्। (ग) गोपबन्धुः अश्रुपूर्णनयनोऽभवत् । (घ) अतिथयो हस्तपादं क्षालयित्वा आसनेषु उपविष्टवन्तः। (ङ) दिनत्रयात् किमपि न भुक्तम् ।

हल

घटनाक्रमेण समुचितः क्रमः-
(क) अतिथयो हस्तपादं क्षालयित्वा आसनेषु उपविष्टवन्तः।
(ख) दिनत्रयात् किमपि न भुक्तम् ।
(ग) गोपबन्धुः अश्रुपूर्णनयनोऽभवत्।
(घ) भिक्षुकञ्च तद्भोजितवान्।
(ङ) प्रफुल्लचन्द्रायः गोपबन्धुम् उत्कलमणिः इति उपाधिना सम्मानितवान्।

उत्तर: (क) अतिथयो हस्तपादं क्षालयित्वा आसनेषु उपविष्टवन्तः। (ख) दिनत्रयात् किमपि न भुक्तम् । (ग) गोपबन्धुः अश्रुपूर्णनयनोऽभवत्। (घ) भिक्षुकञ्च तद्भोजितवान्। (ङ) प्रफुल्लचन्द्रायः गोपबन्धुम् उत्कलमणिः इति उपाधिना सम्मानितवान्।